

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1936 kl. 12 m.

*Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7,
i anledning av väckt motion angående tryggande av folk-
försörjningen i Norrbottens län m. m.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 279, har herr *Meyerhöffer m. fl.* hemställt att i överensstämmelse med i motionen uppdragna riktlinjer riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära en utredning av de frågor, vars lösning på grund av de särregna förhållandena i Norrbottens län dels är ägnad att trygga folkförsörjningen i detta län, dels även i övrigt är ägnad att skänka länets befolkning en ökad känsla av trivsel inom länet samt ökad samhörighet med riket.

Beträffande motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen av länsstyrelsen i Norrbottens län, varjämte Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare beretts tillfälle att yttra sig i anledning av densamma. De avgivna yttrandena hava såsom bilagor fogats till detta utlåtande.

I den föreliggande motionen har till behandling upptagits frågan om åtgärder ägnade att tillskapa bättre försörjningsmöjligheter för befolkningen i Norrbottens län och därmed även att åstadkomma mera tillfredsställande förhållanden ur sociala och samhälleliga synpunkter. För vinnandet av detta syfte föreslå motionärerna en utredning, som skulle komma att omfatta ett stort komplex av spörsmål på skilda områden, såsom i fråga om jordbruk, skogsbruk och träförädling, malmförädling och malmskeppning, elektrifiering m. m. Utskottet.

Till förslaget om en dylik vittomfattande utredning har såväl länsstyrelsen i Norrbottens län som handelskammaren i Luleå ställt sig direkt avvisande. Länsstyrelsen framhåller sålunda, att de av motionärerna berörda skilda spörsmålen redan tidigare äro vederbörligen uppmärksammade och jämväl på olika håll föremål för utredning eller omprövning. Länsstyrelsen anser därför för sin del, att i allt fall för det närvarande icke påkallas ytterligare initiativ i dessa ämnen från riksdagens sida. Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare ställer sig skeptisk mot värdet av den föreslagna utredningen och uttalar bland annat, att länets egna myndigheter och före-

trädare torde vara mest lämpliga att framföra förslag, som kunna vara ägnade att gagna Norrbotten. Jämväl det av hushållningssällskapets förvaltningsutskott avgivna yttrandet torde få anses gå i avstyrkande riktning.

För egen del vill utskottet uttala sin anslutning till det ovan angivna syftet med den föreliggande motionen. Önskvärdheten av åtgärder, som kunna vara ägnade att i olika avseenden främja utvecklingen i Norrbottens län, torde också få anses erkänd av statsmakterna. Såsom länsstyrelsen påpekat pågå emellertid för närvarande utredningar eller föreligga på redan verkställda utredningar grundade förslag i flertalet av de ämnen, som berörts i motionen. Att vid sådant förhållande igångsätta en ny och alltomfattande utredning kan enligt utskottets mening ej vara lämpligt utan snarare ägnat att fördröja uppnåendet av de avsedda målen. I den mån nya uppslag framkomma torde man även, med hänsyn bland annat till vad handelskammaren anfört, kunna förvänta att de av vederbörande myndigheter och andra företrädare för länets intressen bringas under statsmakternas prövning utan särskilt initiativ från riksdagens sida.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 april 1936.

På utskottets vägnar:

T. G. v. SETH.

Reservation

av herr *Gustafsson* i Välsnäs.

Närvarande: herrar *von Seth*, *Landgren*, *Andersson* i Södergård, *Falk*, *Gustafsson* i Välsnäs, *Frankenberg**, *Brännström* i Burträsk, *Jonsson* i Haverö och *Beck*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Kungl. Maj:ts befallningshavande
i Norrbottens län.

Till Riksdagens andra kammarens tillfälliga utskott nr 4.

Genom nådig remiss den 14 nästlidne februari har länsstyrelsen, så vitt nu är i fråga, anbefallts att avgiva av utskottet begärt yttrande över en inom riksdagens andra kammare av herr Meyerhöffer m. fl. väckt motion, nr 279, angående tryggande av folkförsörjningen i Norrbottens län m. m.; och får länsstyrelsen till åtlödnad härav anföra följande.

Uti förevarande motion upptagas en hel rad betydelsefulla, folkförsörjningen inom länet berörande problem, vilka sedan länge haft och för visso allttjämt äga påtaglig aktualitet. Emellertid hava flertalet hithörande spörsmål av myndigheterna redan ägnats ej ringa uppmärksamhet och i vissa fall även föranlett verkställande av närmare utredningar; några av frågorna äro ock för närvarande föremål för statsmakternas prövning.

Vad först beträffar det avsnitt av problemkomplexet, som gäller det norrbottniska jordbrukets stödande, får länsstyrelsen härutinnan hänvisa till vad länets hushållningssällskap i bilagda yttrande därom anfört.

Vidkommande därefter den i motionen jämväl särskilt berörda vedeldningsfrågan har ju, såsom därstädes ock antydes, åtskilligt av statsmakterna redan åtgjorts i denna sak. Önskvärt torde emellertid vara, att staten även i fortsättningen här på olika sätt verksamt understödjer en såväl näringspolitiskt som nationalekonomiskt sett gynnsam utveckling. Dock lär det väl få anses närmast ankomma på vederbörande skogsägare själva att genom fortsatt målmedvetet samarbete beträffande bränslevedhandeln söka småningom tillskapa så tillfredsställande organisationsförhållanden som möjligt.

Uti vad motionärerna uttala rörande önskvärdheten därav, att länets råvarutillgångar i så stor utsträckning som omständigheterna medgiva bliva förädlade inom Norrbotten, kan länsstyrelsen så mycket hellre reservationslöst instämma, som länsstyrelsen tidigare vid olika tillfällen ansett sig böra starkt framhålla angelägenheten ur skilda synpunkter härav. Att märka är emellertid, att detta spörsmål så vitt angår malmen sedan någon tid tillbaka är föremål för särskild utredning genom av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga. Och beträffande skogsprodukternas förädling hava som bekant 1933 års skogsindustrisakkunniga nyligen framlagt omfattande utredningar och förslag, vilka lära kunna förväntas giva anledning till vidare åtgärder från statsmakternas sida. — Länsstyrelsen erinrar i detta sammanhang även därom, att förslag till Kalix-industriens sanering är av Kungl. Maj:t förelagt årets riksdag.

Vad angår önskemålet om ökad utskeppning av Lapplandsmalm över svensk hamn inskränker sig länsstyrelsen till en erinran om att riksdagen redan hos Kungl. Maj:t påkallat utredning av detta spörsmål.

I fråga om de i motionen ävenledes upptagna elektrifieringsfrågorna får länsstyrelsen hänvisa till sitt denna dag i sagda ämne till riksdagens jordbruksutskott avgivna utlåtande, som i avskrift bilägges.

Vad slutligen beträffar de påtalade skattebördorna inom länet, tynga desamma otvivelaktigt utomordentligt hårt och hämma på ett beklagligt sätt

näringslivets utveckling. Så vitt länsstyrelsen förstår, kan emellertid såsom botemedel mot dessa missförhållanden ej rätt gärna ifrågakomma annan åtgärd från det allmännas sida än fortsatt — i möjligaste mån rationell och effektiv — skatteutjämning.

Då sålunda de av motionärerna berörda skilda spörsmålen redan tidigare äro vederbörligen uppmärksammade och jämväl på olika håll föremål för utredning eller omprövning, kan länsstyrelsen för sin del näppeligen finna, att i allt fall för det närvarande i dessa ämnen påkallas ytterligare initiativ från riksdagens sida.

Luleå i landskansliet den 14 mars 1936.

A. B. GÄRDE.

Olof Åkesson.

Norrbottnens läns hushållningssällskap.

Till Riksdagens andra kammares fjärde tillfälliga utskott.

I skrivelse den 7 februari 1936 har utskottet anmodat Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott att avgiva yttrande över herr Meyerhöffers m. fl. motion nr 279 angående tryggande av folkförsörjningen i Norrbottens län m. m.

I fråga om vad som i motionen faller under förvaltningsutskottets arbetsområde, vill utskottet anföra följande.

Utskottet och dess egnahemsnämnd hava vid många tillfällen under de sistförflutna åren i framställningar och yttranden gjort gällande vikten av att jordbruksnäringen inom länet gives erforderligt stöd och att förefintliga möjligheter till jordbrukets utökning för människors självförsörjning tagas i bruk. Åtskilligt har också inom angivna områden blivit åtgjort och vissa föreslagna åtgärder avseende bland annat utökad och underlättad jordförmedling, förbättrad egnahemslåneverksamhet och utvidgad jordbruksundervisning äro under statsmakternas utredning och prövning.

Det kan emellertid icke frånkommas, att, som också motionärerna framhålla, de hittills vidtagna statliga åtgärderna för jordbrukets stödjande icke kommit Norrbottens jordbrukare till godo på samma sätt som vad fallet varit med deras yrkesbröder söderut.

Vad angår den av motionärerna berörda för Norrbottens jordbrukare viktiga frågan om importen från Finland främst av hö och slaktdjur, har densamma redan varit under riksdagens bedömande vid behandling av motionerna nr 251 i första kammaren och 607 i den andra.

Riksdagen beslöt emellertid, att, vid det förhållande att utredning pågår rörande de förhållanden, varunder jordbruket arbetar i Norrland, dessa motioner icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Huruvida, med hänsyn till vad som redan förekommit eller ytterligare förehaves å nu berörda jordbruksområden, några särskilda fördelar skulle vara att vinna med att riksdagen på sätt motionärerna nu ifrågasätta på-

kallar särskild utredning i det framlagda komplexet av frågor, anser sig förvaltningsutskottet icke kunna uttala sig om.

Luleå den 15 mars 1936.

För Norrbottens läns hushållningssällskaps Förvaltningsutskott:

A. B. GÄRDE.

A. Österman.

Norrbottens och Västerbottens läns
handelskammare, Luleå.

Till Riksdagens Andra Kammars fjärde tillfälliga utskott.

Sedan utskottet berett Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare tillfälle att yttra sig över en inom andra kammaren av herr Meyerhöffer m. fl. väckt och till utskottet hänvisad motion angående tryggande av folkförsörjningen i Norrbottens län m. m., tillåter sig handelskammaren anföra följande.

Försörjningen av Norrbottens växande folkmängd är otvivelaktigt ett problem, av vilket statsmakterna esomoftast få kännning. Länet har stora naturtillgångar i sina skogar och malmberg, men av den vinst, som exploateringen av dessa inbragt, har minsta delen stannat inom länet. Visserligen ha genom densamma tillskapats stora arbetstillfällen för den del av befolkningen, som ej kunnat finna sin utkomst av jordens avkastning, och visserligen har jordbruket i de stora arbetarcentra, som uppstått, fått avnämra, som för detsamma varit av största betydelse, liksom ock de jordbrukare, som vid sidan av sitt jordbruk behövt andra, kontantgivande inkomstkällor, ävenledes i skogsbruket fått sysselsättning för sin lediga arbetskraft.

Men i den kapitalinvestering, som naturtillgångarnas tillvaratagande krävede, kunde det synnerligen kapitalfattiga länet icke sätta in någonting. Kapitalet måste komma och kom från annat håll, och dit gick ock den kapitalränta och företag arvinst, som eljest kunde blivit underlag för fortsatt utveckling.

När ändrade konjunkturer kommo och den tidigare investeringsvinsten förbyttes i underskott, fick däremot länets befolkning taga sin fulla del i form av minskade arbetstillfällen och underhållsskyldighet för alla dem, för vilka arbete och sysselsättning icke längre räckte till. Skatterna stego till det orimligas gräns, och möjligheterna för att främmande kapital ånyo skulle söka placering här försvunno i samma mån.

Värst träffades trävaruindustrien, som dock gav de flesta arbetsmöjligheterna, av de ändrade konjunkturerna. Här tillkom en särskild omständighet. Särskilt den västernorrländska trävaruindustrien, uppbyggd i alltför stora mått i förhållande till den råvarutillgång, som förefanns inom dess eget område, hade rätt tidigt förvissat sig om tillgång till råvaror från det industriellt mindre utvecklade Norrbotten, och det kan icke bestridas att Domänverkets prispolitik, som med hänsyn till statens goda skogstillgångar inom länet, har ett avgörande inflytande, gynnade den västernorrländska

trävaruindustriens mer eller mindre medvetna — numera ganska medvetna — strävanden att förflytta förädlingen av det norrbottniska skogsbeståndet till dess verk och anläggningar. På så sätt har, icke utan grund, den föreställningen uppkommit att Norrbotten är dömt att betraktas såsom ett råvarumagasin för andra läns industrier och intet vidare.

Betydsefulla nationalekonomiska synpunkter ställa sig i vägen för ett påyrkande att den norrbottniska skogens avkastning skall genom en eller annan statlig åtgärd förbehållas åt förädling inom länet. Det torde få stanna vid den ansats åt det hållet, som skett genom det avsedda möjliggörandet av domänskogarnas förädling vid egna verk inom Norrbotten. Ehuru denna statliga verksamhet ur flera synpunkter icke är tilltalande, tör den vara oundviklig och bevarar i varje fall ett visst mått av arbete åt den befolkning, som redan är knuten vid skogsindustrien.

I den utredning, som för rätt kort tid sedan offentliggjordes av 1933 års skogsindustrisakkunniga, påpekades att inom Norrbotten förefinnes ett visst överskott av för sulfitindustriens verksamhet användbart, oväxtligt eller tillväxande granöverskott, som, när avsättningsmöjligheterna bliva bättre än nu, bör kunna tagas till användning av en norrbottnisk sulfitindustri. Det är inte utan att man redan nu kan se, hurusom den västernorrländska sulfitindustrien gör sig beredd att genom utvidgning av sina driftsmöjligheter från början stänga vägen för denna anläggningsmöjlighet i Norrbotten.

Det främmande kapitalet har under ett par årtionden blivit bränt för investering i Norrbotten. Staten har trätt i stället, och dess bistånd har till synes icke lett till bästa resultat utan snarare tycks bekräfta den låga uppskattningen av länets möjligheter. Handelskammaren har icke anledning att närmare ingå på vad som skett. Säkert synes dock vara att statens handtag till exempelvis det s. k. Kalixäventyret icke torde vara så oförmånligt som det för närvarande bedömes. Vad staten förlorat på den ena sidan, tör den i minst lika mån ha vunnit på den andra.

Genom vad som skett har emellertid i det övriga Sverige och tydligen även i en del riksdagskretsar stadgat sig den uppfattningen att åt Norrbotten är intet att göra. Norrbottensproblemen äro i stort sett hopplösa. Det stora länet är oåterkalleligen dömt att förbliva den tiggarpåse på Sveriges rygg, såsom vilken det allmänt betraktas.

Betraktelsesättet har obestridligen medfört de mest ogynnsamma verkningar. Det har hos rikets andra landsändar, särskilt den sydligare delen av landet, närt den ovan angivna uppfattningen att Norrbotten är i ekonomiskt avseende huvudsakligen tyngande på riket, och den har hos norrbottningarna själva skapat en ledsam och förkvävande understödsmentalitet, som tar sig uttryck i både tid och otid.

Handelskammaren skulle önska att mot denna uppfattning ställdes ett klargörande av vad Norrbotten i verkligheten ger det övriga riket. Det skulle härav bliva uppenbart att Norrbotten egentligen på en mångfald vägar ger mer än det får och att det följaktligen har en rätt att utkräva i stället för en nåd att bedja om.

Det ovan anförda kan synas ligga vid sidan av saken men handelskammaren har uppehållit sig vid detsamma för att ge en bakgrund åt dess syn på den här föreliggande motionen. Efter att ha framlagt en hel önskelista om åtgärder utmynnar denna i en framställning om »utredning av de frågor, vilkas lösning på grund av de säregna förhållandena i detta gränslän dels är ägnad att trygga folkförsörjningen i Norrbotten, dels även i övrigt är äg-

nad att skänka länets befolkning en ökad känsla av trivsel inom länet samt ökad samhörighet med riket».

Handelskammaren ställer sig skeptisk mot värdet av en sådan utredning, vilka än utredningsmännen komme att bliva. Handelskammaren har därför ingen anledning att ingå på en närmare granskning av motionens önskelista. Somligt i denna är rent fantastiskt, såsom exempelvis önskemålet att inom Norrbotten snarast kunna skapa en malmförädlingsindustri av sådan omfattning att gruvdrift i Norrbotten alltid kan hållas i gång. Man må hålla i minne att det i sådant fall komme att gälla förädling av miljontals ton. Det är dylika projekt, som hållit vid makt de hittillsvarande växlingar mellan över- och underskattning av länets resurser, som sannerligen icke främjat utvecklingen. Vi få vara nöjda, om den utsikt förverkligas till förädling av kanske 50- å 60 000 ton icke exportduglig malm, som nu genom enskilt initiativ synes vara i sikte.

Vad som i realiteten kan göras för Norrbotten, torde dess egna myndigheter och övriga företrädare vara mest lämpliga att framföra. Det viktigaste är att de därvid kunna vinna gehör för insikten om att såväl staten som andra landsändar ha så stor vinning av Norrbottens ur länet utflytande avgälder i form av kapitalräntor etc. — för statens vidkommande exempelvis domänskogarnas avkastning och andelen i vinsten på malmbrytningen — att de norrbottniska kraven på bistånd åt länets utveckling må anses som en rätt och behandlas därefter.

Luleå den 14 mars 1936.

Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare.

GUST. GROTH.

Herm. Fernlund.
